

**УХВАЛА
ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

про закриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів абзаців першого – четвертого частини другої, частини третьої, частин шостої – дев'ятої, частин двадцятої, двадцять першої, двадцять другої, частин двадцять шостої, частин двадцять восьмої – тридцять третьої статті 9¹, статті 9² Закону України „Про альтернативні джерела енергії“, частин другої, четвертої, пункту 3 частини дев'ятої статті 65 Закону України „Про ринок електричної енергії“

К и ї в
16 травня 2024 року
№ 3-уп/2024

Справа № 1-18/2020(332/20)

Велика палата Конституційного Суду України у складі:

Головатий Сергій Петрович (голова засідання),
Городовенко Віктор Валентинович (доповідач),
Гришук Оксана Вікторівна,
Кичун Віктор Іванович,
Колісник Віктор Павлович,
Лемак Василь Васильович,
Мойсик Володимир Романович,
Первомайський Олег Олексійович,
Петришин Олександр Віталійович,
Совгіря Ольга Володимирівна,
Філюк Петро Тодосьович,
Юровська Галина Валентинівна,

розглянула на пленарному засіданні справу за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів абзаців першого – четвертого частини другої, частини третьої, частин шостої – дев'ятої, частин двадцятої, двадцять першої, двадцять другої, частин двадцять шостої, частин двадцять восьмої – тридцять третьої статті 9¹, статті 9² Закону України „Про альтернативні джерела енергії“

від 20 лютого 2003 року № 555–IV (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 24, ст. 155) зі змінами, частин другої, четвертої, пункту 3 частини дев'ятої статті 65 Закону України „Про ринок електричної енергії“ від 13 квітня 2017 року № 2019–VIII (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 27–28, ст. 312) зі змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Городовенка В.В. та дослідивши матеріали справи, Велика палата Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а :

1. Суб'єкт права на конституційне подання – 47 народних депутатів України – звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають статтям 6, 8, 13, 19, 41, 42, 85, 92, 95, 116 Конституції України (є неконституційними), приписи абзаців першого – четвертого частини другої, частини третьої, частин шостої – дев'ятої, частин двадцятої, двадцять першої, двадцять другої, частин двадцять шостої, частин двадцять восьмої – тридцять третьої статті 9¹, статті 9² Закону України „Про альтернативні джерела енергії“ від 20 лютого 2003 року № 555–IV зі змінами (далі – Закон № 555), частин другої, четвертої, пункту 3 частини дев'ятої статті 65 Закону України „Про ринок електричної енергії“ від 13 квітня 2017 року № 2019–VIII зі змінами (далі – Закон № 2019).

Оспорювані приписи Закону № 555 та Закону № 2019 визначають суб'єктів стимулювання виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії, механізм розрахунку та застосування „зеленого“ тарифу для об'єктів або їх черг/пускових комплексів, уведених в експлуатацію, які виробляють електричну енергію з альтернативних джерел енергії; регламентують особливості закупівлі у кожному розрахунковому періоді електричної енергії, виробленої на об'єктах електроенергетики, що використовують альтернативні джерела енергії; розміри та правила застосування надбавок до „зеленого“ тарифу, аукціонної ціни за дотримання рівня використання обладнання

українського виробництва; обов'язки гарантованого покупця електричної енергії, виробленої на об'єктах електроенергетики з альтернативних джерел енергії.

Народні депутати України вважають, що оспорювані приписи Закону № 555 суперечать приписам статей 6, 8, 19, 85, 92, 116 Основного Закону України, оскільки «встановивши розміри „зеленого“ тарифу та весь механізм його розрахунку виключно на законодавчому рівні <...> Верховна Рада України вийшла за межі своєї компетенції, визначеної Конституцією України (статті 85, 92) і перебрала на себе повноваження, які Конституція України поклала на органи виконавчої влади (зокрема, Кабінет Міністрів України та центральні органи виконавчої влади)».

Автори клопотання вказують, що оспорювані приписи Закону № 555 та Закону № 2019 суперечать приписам статей 13, 41, 95 Конституції України, оскільки „таке законодавче регулювання безумовно порушує право власності українського народу, не відповідає цілям соціальної спрямованості економіки, інтересам суспільства, а також конституційній вимозі до держави прагнути до збалансованості державного бюджету“.

Суб'єкт права на конституційне подання також твердить, що оспорювані приписи Закону № 555 створюють „необґрунтовані і такі, що впливають на конкуренцію у підприємницькій діяльності, переваги для певної частини суб'єктів господарювання“ та не відповідають частині третій статті 42 Конституції України.

1.1. Конституційний Суд України констатує, що під час розгляду цієї справи законодавець вніс низку змін до оспорюваних приписів Закону № 555 і Закону № 2019 законами України „Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення умов підтримки виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії“ від 21 липня 2020 року № 810–ІХ, „Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках“ від 10 червня 2023 року № 3141–ІХ, «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та „зеленої“ трансформації

енергетичної системи України» від 30 червня 2023 року № 3220–ІХ. Зокрема, після внесення змін Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та „зеленої“ трансформації енергетичної системи України» від 30 червня 2023 року № 3220–ІХ до статті 9¹ Закону № 555 також змінилася нумерація частин цієї статті Закону № 555, які оспорюють автори клопотання, тому її частини шосту – дев’яту слід вважати відповідно частинами сьомою – десятою, частини двадцятую – двадцять другу – відповідно частинами двадцять першою – двадцять третьою, частину двадцять шосту – частиною двадцять сьомою, частини двадцять восьма – тридцять третя стали відповідно частинами тридцять першою – тридцять шостою.

Конституційний Суд України враховує, що після внесення зазначених змін до Закону № 555, Закону 2019 предметом конституційного контролю є приписи абзаців першого – четвертого частини другої, частини третьої, частин сьомої – десятої, частин двадцять першої – двадцять третьої, частини двадцять сьомої, частин тридцять першої – тридцять шостої статті 9¹, статті 9² Закону № 555, частин другої, четвертої, пункту 3 частини дев’ятої статті 65 Закону № 2019, які не втратили чинності.

2. Третя колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України Ухвалою від 10 серпня 2020 року № 167-3(II)/2020 відкрила конституційне провадження у цій справі.

Велика палата Конституційного Суду України Ухвалою від 8 вересня 2020 року № 43-у/2020 ухвалила розглянути цю справу у формі письмового провадження.

3. Велика палата Конституційного Суду України дійшла висновку, що є підстави для закриття конституційного провадження з огляду на таке.

Згідно із Законом України „Про Конституційний Суд України“ Велика палата Конституційного Суду України закриває конституційне провадження у справі, якщо під час пленарного засідання будуть виявлені підстави, визначені статтею 62 цього закону (частина четверта статті 63); такою підставою є,

зокрема, невідповідність конституційного подання вимогам, установленим цим законом (пункт 3 статті 62).

Відповідно до Закону України „Про Конституційний Суд України“ у конституційному поданні зазначають, зокрема, обґрунтування тверджень щодо неконституційності акта (його окремих приписів) (частина третя статті 51).

Отже, суб'єкт права на конституційне подання, стверджуючи про невідповідність оспорюваних приписів Закону № 555, Закону № 2019 Конституції України, повинен обґрунтувати твердження щодо такої невідповідності.

3.1. Народні депутати України, твердячи про невідповідність оспорюваних приписів Закону № 555 приписам статей 6, 8, 19, 85, 92, 116 Конституції України, вважають, що «на законодавчому рівні безальтернативно встановлено розміри та закріплено весь механізм розрахунку „зеленого“ тарифу», однак „встановлення цін та тарифів належить до функцій виконавчої, а не законодавчої гілки влади“, а отже, „Верховна Рада України діяла поза межами своїх повноважень, всупереч принципу поділу влади“.

Із конституційного подання не випливає наявності взаємозв'язку конституційних приписів, які визначають повноваження законодавчої й виконавчої гілок влади щодо внутрішньої цінової політики, з приписами абзаців першого – четвертого частини другої, частини третьої, частин сьомої – десятої, частин двадцять першої – двадцять третьої, частин двадцять сьомої, частин тридцять першої – тридцять шостої статті 9¹, статті 9² Закону № 555, що встановлюють механізми функціонування „зеленого“ тарифу, оскільки автори клопотання не врахували юридичної природи цього тарифу, який не належить лише до сфери здійснення такої політики й не є звичайним тарифом на електроенергію, а запроваджений для стимулювання виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії, що обумовлено стратегічним курсом держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та приписами міжнародного права. Зокрема, згідно з пунктом 5 статті 2 Директиви Європейського Парламенту і Ради Європейського Союзу від 11 грудня 2018 року

2018/2001/ЄС щодо стимулювання використання енергії з відновлюваних джерел (зі змінами) для заохочення використання енергії з відновлюваних джерел застосовують і „схеми прямої цінової підтримки, включно із зеленими тарифами (*feed-in tariffs*)“⁴. До того ж у конституційному поданні не проаналізовано системно приписів Конституції України, які встановлюють повноваження Верховної Ради України визначати засади внутрішньої і зовнішньої політики, реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору (пункт 5 частини першої статті 85).

Ураховуючи наведене, Велика палата Конституційного Суду України вважає, що до питань визначення механізмів функціонування „зеленого“ тарифу, що унормовані оспорюваними приписами Закону № 555, не є застосованими й вказані у конституційному поданні юридичні позиції Конституційного Суду України, висловлені в рішеннях від 2 березня 1999 року № 2-рп/99, від 10 лютого 2000 року № 2-рп/2000, від 15 квітня 2004 року № 10-рп/2004, від 13 червня 2019 року № 5-р/2019, за якими, як твердять народні депутати України, „Верховна Рада України має право визначати лише основні засади внутрішньої цінової політики, а безпосередньо реалізовувати її шляхом встановлення конкретних цін та тарифів уповноважені вже органи іншої гілки влади – виконавчої“.

Велика палата Конституційного Суду України дійшла висновку, що автори клопотання, аргументуючи невідповідність приписам статей 6, 8, 19, 85, 92, 116 Конституції України оспорюваних приписів Закону № 555, навели власне бачення щодо визначення механізмів функціонування „зеленого“ тарифу, зокрема стосовно встановлення його розміру саме виконавчою, а не законодавчою гілкою влади, фактично піддавши сумніву доцільність запровадження законодавцем такого тарифу для стимулювання виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії в Україні, що не є обґрунтуванням тверджень щодо їх неконституційності.

3.2. На думку народних депутатів України, оспорювані приписи Закону № 555 та Закону № 2019 не відповідають частинам першій, четвертій статті 13, частині сьомій статті 41, частині третій статті 95 Конституції України, оскільки «витрати на придбання <...> електроенергії за „зеленим“ тарифом є економічно необґрунтованими та надвисокими, що завдає шкоди економіці країни в цілому» й „склалася ситуація, коли за рахунок власності українського народу <...> здійснюються невиправдані, економічно необґрунтовані та надвисокі видатки“.

Велика палата Конституційного Суду України зазначає, що оспорювані приписи Закону № 555 та Закону № 2019 прямо не пов'язані з вимогою щодо прагнення держави до збалансованості бюджету України, яка встановлена частиною третьою статті 95 Конституції України, а автори клопотання намагаються довести цей зв'язок лише через висловлення припущень щодо встановлення на законодавчому рівні «економічно необґрунтованих та надвисоких розмірів „зеленого“ тарифу» й можливих у зв'язку із цим негативних наслідків для економіки України. Однак це не підтверджує ані порушення вказаної конституційної вимоги, ані частин першої, четвертої статті 13, частини сьомої статті 41 Конституції України, якими гарантовано право власності українського народу, соціальна спрямованість економіки. Конституційний Суд України неодноразово зазначав, що припущення не можна вважати аргументами на підтвердження неконституційності правових актів чи їх окремих приписів (ухвали від 13 квітня 2004 року № 32-у/2004, від 30 червня 2011 року № 21-у/2011, від 2 вересня 2015 року № 34-у/2015).

3.3. Автори клопотання твердять про невідповідність приписів абзаців першого – четвертого частини другої, частини третьої, частин сьомої – десятої, частин двадцять першої – двадцять третьої, частин двадцять сьомої, частин тридцять першої – тридцять шостої статті 9¹, статті 9² Закону № 555 частині третій статті 42 Конституції України „щодо обов'язку держави забезпечити конкуренцію у підприємницькій діяльності“, а також наголошують, що ці приписи Закону № 555 встановлюють «неоднакові умови для всіх

суб'єктів, які виробляють електроенергію в Україні, зокрема, для тих, що виробляють електроенергію з альтернативних джерел, запровадженням „зеленого“ тарифу встановлено переваги, яких не мають виробники інших видів електроенергії». Проте народні депутати України, обґрунтовуючи твердження щодо неконституційності оспорюваних приписів Закону № 555, обмежилися лише цитуванням вказаної конституційної норми, наведенням терміна „конкуренція“, який міститься у Законі України „Про захист економічної конкуренції“, та висловленням незгоди з диференційованим підходом парламенту до унормування питань функціонування „зеленого“ тарифу для стимулювання виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії. Конституційний Суд України неодноразово зазначав, що цитування приписів Основного Закону України, юридичних позицій Конституційного Суду України без наведення аргументів невідповідності Конституції України оспорюваних приписів законів України не є обґрунтуванням тверджень щодо їх неконституційності (ухвали Великої палати Конституційного Суду України від 24 травня 2018 року № 23-у/2018, від 31 травня 2018 року № 27-у/2018, від 7 червня 2018 року № 34-у/2018).

Отже, конституційне подання не відповідає частині третій статті 51 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для закриття конституційного провадження у справі згідно з пунктом 3 статті 62 цього закону – невідповідність конституційного подання вимогам, визначеним Законом України „Про Конституційний Суд України“.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 35, 51, 62, 63, 65, 66, 83, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 48, § 53 Регламенту Конституційного Суду України Велика палата Конституційного Суду України

у х в а л и л а:

1. Закрити конституційне провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції

України (конституційності) приписів абзаців першого – четвертого частини другої, частини третьої, частин сьомої – десятої, частин двадцять першої – двадцять третьої, частини двадцять сьомої, частин тридцять першої – тридцять шостої статті 9¹, статті 9² Закону України „Про альтернативні джерела енергії“ від 20 лютого 2003 року № 555–IV зі змінами, частин другої, четвертої, пункту 3 частини дев’ятої статті 65 Закону України „Про ринок електричної енергії“ від 13 квітня 2017 року № 2019–VIII зі змінами на підставі пункту 3 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – невідповідність конституційного подання вимогам, установленим цим законом.

2. Ухвала Великої палати Конституційного Суду України є остаточною.

**ВЕЛИКА ПАЛАТА
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**